

УДК 7.012:
687.2-055.2

DOI:10.30857/2617-
0272.2023.4.11.

¹ПАШКЕВИЧ К. Л., ¹ГЕРАСИМЕНКО О. Д., ²СИМАК А. І.,

¹ЧУБОТІНА І. М., ¹МОНЬКО А. Л.

¹Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

²Кишинівський державний педагогічний університет імені Іона Крянге,
Кишинів, Молдова

ЕВОЛЮЦІЯ ЖІНОЧОЇ БІЛИЗНИ: СВІТОВИЙ І УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТИ

Метою статті є дослідження історичного розвитку жіночої білизни ХХ ст.; порівняльний аналіз художньо-композиційних ознак, різновидів крою, образного рішення та засобів оздоблення жіночої білизни зазначеного періоду; узагальнення сучасних напрямів еволюції жіночої білизни в світі та в Україні.

Методологія. Для досягнення поставленої мети було застосовано комплексний підхід, що поєднує вивчення історичних матеріалів, системно-інформаційний та візуально-аналітичний методи.

Результати. Досліджено еволюцію жіночої спідньої білизни та охарактеризовано особливості її розвитку у ХХ ст., проаналізовано основні тенденції розвитку жіночої білизни обраного періоду часу. Визначено, що світова еволюція відрізнялась від української через особливості політичного устрою країни тих часів, проте зі здобуттям незалежності наприкінці ХХ ст. Україна активно приєдналась до світового ринку виготовлення білизни. Охарактеризовано творчість сучасних світових і українських брендів, що займаються виготовленням спідньої білизни. На основі проведених досліджень розроблено творчу колекцію на основі трансформації творчого джерела – ретро-тенденції білизни ХХ ст.

Наукова новизна. Здійснено порівняльну характеристику основних тенденцій розвитку спідньої білизни ХХ ст. в світі та в Україні, виявлено фактори, які впливали на формування тенденції моди цього сегменту товарів в світі і України в зазначений період.

Практична значущість. Результати наукової роботи можуть бути використані в навчальному процесі підготовки дизайнерів та практичній діяльності сучасних дизайнерів одягу; при викладанні дисциплін з історії дизайну і моди. Крім того, результати наукової роботи сприятимуть усвідомленню необхідності збереження та поширення національних традицій у дизайні одягу.

Ключові слова: мода, дизайн, історія костюму, еволюція моди, стиль, модний показ, білизняні вироби, колекція.

Вступ. Лише після промислової революції у ХІХ столітті білизна стала не тільки поширеним засобом забезпечення гігієни тіла, а й елементом моди, а у доіндустріальну епоху білизну використовували переважно люди з вищим соціальним статусом і статком. Завдяки впровадженню масового виробництва з'явилася можливість виготовляти велику кількість білизни і реалізовувати її споживачам за помірною ціною. Крім того, новітнє обладнання та масове виробництво зробили можливим виникнення різноманітних стилів та призначень білизни.

До кінця ХІХ століття жіночою білизною вважався корсет, який набував популярності

в різні історичні періоди, був символом моди та жіночої елегантності, проте, він був шкідливим для здоров'я, оскільки стискав жіноче тіло, що призводило до дискомфорту та проблем зі здоров'ям. Тому, на початку ХХ століття розпочався рух за права жінок, які протестували проти корсетів та інших шкідливих обмежень жіночої моди.

Аналіз історії моди показав, що основні причини трансформації жіночої білизни в світовій моді – економічні, а саме, промислова революція та Перша світова війна. Жінки почали працювати, а отже, потребували більшої свободи рухів, тому з'явилась потреба в простіших моделях спідньої білизни.

XX століття насправді принесло багато інновацій у світовий розвиток спідньої білизни, особливо інтенсивну урбанізацію та трансформації у виробництві, розподілі та споживанні товарів, зростанні емансипації жінок і змін у стосунках між людьми. Ці процеси обумовили суттєві зміни і в світі моди, зокрема, і у сфері виготовлення білизни [15, с. 8].

Дослідження еволюції жіночої білизни та зміни модних тенденцій цього сегменту модної індустрії дадуть змогу зрозуміти вплив інновацій і соціокультурних змін на розвиток моди, дадуть інформацію для впровадження нових дизайнерських ідей та творчих рішень у створенні сучасної спідньої білизни.

Аналіз попередніх досліджень. У роботі [15] досліджено історію корсетів – жорстких поясів, які використовували жінки для моделювання фігури. Описано розвиток корсетів впродовж історії моди, починаючи з Стародавнього світу (Античності), Середньовіччя та до розквіту їхньої популярності в XV столітті у Франції.

У роботі [3] надано інформацію про білизняні вироби, їхню історію та основні композиційні характеристики. Авторами з'ясовано, що спочатку білизняні вироби за кроєм були схожими для чоловіків і жінок, але пізніше, наприкінці XIX століття, жінки стали носити білизну, виготовлену з більш дорогих матеріалів. У роботі надано інформацію про класифікацію виробів, про різноманітність матеріалів та оздоблення для їх виготовлення.

У роботі [18] досліджено зміну білизни американських жінок у 1920-х роках. Авторами проведено дослідження з історії костюма та соціальної історії цього періоду і підкреслено, що із зміною моральних кодексів змінювалося й розуміння жінками власної сексуальності, що впливало на зміну модних тенденцій в білизняних виробках.

У статті [13] автори дослідили історичний розвиток жіночої білизни та її вплив на здоров'я, зокрема у зв'язку зі

змінами в моді та матеріалах. Автори також звертають увагу на ергономіку білизни та її вплив на фізичний та психологічний комфорт споживачів. У статті наведено рекомендації щодо покращення дизайну жіночої білизни для забезпечення комфорту та здоров'я жінок.

У дослідженні [21] вивчено історію та культурне значення чоловічої білизни, історію і напрями її розвитку від корисного та функціонального одягу до модного предмета гардеробу.

У статті [20] авторами M. Isono, Y. Tateoka розглянуто типи бюстгальтерів, які є комфортними для жінок, та описано методику вимірювання тиску корсетних виробів на тіло жінки.

E.V. Gernerд у роботі [19] досліджено еволюцію білизни та аксесуарів у Великій Британії та колоніальній Америці від 1666 до 1819 року. Авторка проаналізувала деякі предмети одягу (баньяни, кокосові об'ємні обручі, манжети і корсети) та їх вплив на моду та культуру того часу через матеріальні артефакти і зображення у мистецтві та документах.

У роботі [7] створено авторську колекцію святкової жіночої білизни за мотивами історичного костюма 20–30-х років XX століття; виокремлено характерні риси білизняних виробів для різних стильових рішень, обґрунтовано застосування в колекції певних матеріалів та дизайнерських елементів.

У роботі [6] розглянуто еволюцію спідньої білизни у XX столітті, описано основні зміни від 1900-х до 1990-х років та сучасні тенденції моди, охарактеризовано процес проєктування колекції спідньої білизни, яка відповідає сучасним тенденціям і ергономічним вимогам споживачів.

У статті [22] досліджено використання жіночої білизни як предмету одягу в модній культурі XX століття. У роботі згадується про змінювані уявлення про жіночість та сексуальність через використання білизни як зовнішнього елементу одягу. Автори

аналізують вплив відомих особистостей, таких як співачка Мадонна, у формуванні цього іміджу.

Дослідження [2] спрямоване на розкриття факторів, які впливали на уявлення та зміну сприйняття одягу та білизни у період з 1917 по 1930 рік. Автор І.А. Касаткіна розглядала політичні, економічні та соціальні трансформації цього періоду як фактори, що вплинули на формування конструкції білизни та одягу.

Завданням кожної з цих робіт було висвітлення історії розвитку спідньої білизни як основного фактора комфорту та зручності одягу в повсякденному житті.

Постановка завдання. Основним завданням роботи є дослідження еволюції і зміни художньо-композиційних особливостей жіночої білизни ХХ століття. Для досягнення цієї мети було вирішено такі завдання: на основі огляду літературних джерел здійснено порівняльний аналіз еволюції жіночої білизни в світі та в Україні в контексті суспільно-історичного розвитку, визначено циклічність модних змін в білизні.

Результати дослідження та їх обговорення. На початку ХХ століття відбувся перехід від використання жінками корсетів до появи більш комфортних і практичних варіантів білизни. Корсет був знаковим і символічним предметом білизни у ХІХ столітті, але шкодив здоров'ю жінок. На початку ХХ ст. S-подібний корсет був популярним, він значно зменшував талію, моделював груди та формував сідниці, але поступово був замінений більш комфортною та функціональною білизною – бюстгальтером та трусами (рис. 1).

На думку авторів [21] еволюція білизни від предмету гігієни до елемента одягу було пов'язано із змінами у соціальному та політичному статусі жінок. Трансформація білизни в ХХ столітті значною мірою відбулась під впливом економічних чинників. Так, у 1903 році Гош Саро, жінка-лікар Паризької медичної академії, запропонувала розділити корсет на частини:

верхня частина стала прототипом бюстгальтера, а нижня – поясом [1].

Активістка та видавець Мері Фелпс Джейкобс (відома також як Каресс Кросбі) у 1910 році створила бюстгальтер як альтернативу обмежувальним корсетам. Він складався з двох носових хусток, з'єднаних стрічкою. У 1914 році вона отримала патент на цей винахід, який став важливим кроком у зміні жіночого білизняного одягу, поєднанням комфорту та практичності (рис. 2).

До 1920-х років перша хвиля фемінізму вже була тісно вкорінена в суспільстві. Нове покоління феміністок увійшло в суспільство зі своїми власними уявленнями про значення руху. Феміністки ХІХ століття підносили "самосувереність" як право відмовлятися від сексуального спілкування. Вчені, що досліджують жіночий одяг у 1920-х роках, дають багато доказів того, як скорочення довжини спідниць і стиль "гарсон" пов'язані зі зміною соціальних норм щодо жіночої сексуальності [18].

1920-ті роки відзначилися популярністю суконь прилеглого силуету. Їх носили молоді жінки, які стильно одягалися та вели активне суспільне життя. Було винайдено труси «сліпи», які стали ознакою зміни модних тенденцій в білизні на більш комфортні та зручні моделі. 1920-ті роки були важливими для моди завдяки появі Габріель Шанель, яка зробила революцію в моді, привносячи ідеали комфорту та практичності: сукні стали легшими, коротшими, прямого силуету. Новий стиль життя призвів до зміни модних тенденцій спідньої білизни: трусики стали коротшими, а панчохи з поясами для підв'язок стали популярними (рис. 3).

У 1930-ті роки емігрантка з України на ім'я Іда Розенталь заснувала у Сполучених Штатах разом із чоловіком підприємство Maidenform, на якому вперше стали виробляти бюстгальтери різних розмірів з еластичними бретельками. У 1935 році кількість варіацій форм бюстгальтера зросла, при цьому запускають виробництво

моделей чотирьох розмірів від А до D (рис. 4) [1].

Після Другої світової війни у 1947 році Крістіан Діор представив стиль New Look, який здійснив революцію в моді 1940-х років. До середини 40-х років XX століття мода кардинально змінилася: акцентом стала підкреслена жіночність та нова форма бюстгальтера-буллета (рис. 5). Чашки бюстгальтера конічної форми нагадували за формою снаряд, а за рахунок простьобаної тканини чашок бюстгальтер зберігав форму навіть без наповнення.

У 1950-х роках панувала атмосфера романтизму й оптимізму післявоєнного періоду – «золоті роки». З одного боку, це десятиліття ознаменувалося появою телебачення і популяризацією реклами. З іншого боку, це були роки, які позначили чуттєвість, пов'язану з використанням білизни. В ці роки набув поширення образ пін-ап, привабливої жінки, яка виглядає сексуально та спокусливо, підкреслюючи жіночі форми. Такі жінки стали іконами стилю в 1950-х роках. Спідня білизна в пін-ап стилі відображала культурні зміни та роль жінок у суспільстві свого часу, часто була вибрана так, щоб підкреслити форми жінки і створити візуально привабливий образ, наприклад корсети, фігурні бюстє та комбінезони [1].

1960-ті роки принесли світові сексуальну революцію. Жінки отримали більше свободи, щоб присвятити себе навчанню та кар'єрі замість того, щоб зосереджуватися лише на вихованні дітей та побуті. Молодь починає шукати нові приклади для наслідування: виникає контркультура – рух хіпі. Щоб відповідати новим тенденціям у моді, виробники білизни пропонували різноманітні варіанти, які супроводжували свободу самовираження жінок. Трусики та панчохи стали зручнішими та їх почали виготовляти з еластичних матеріалів, головними рисами спідньої білизни стали комфорт і зручність (рис. 6).

1970-ті роки виявилися дуже неоднозначними та суперечливими у світі моди. У це десятиліття різні інноваційні ідеї дизайну одягу стали надбанням широких мас, білизняна промисловість знову відчула зростання інтересу до жіночої спідньої білизни. В цей період виробники почали виготовляти білизну, в якій поєднували мереживо та шовк різних кольорів. Дизайнерами білизни було запропоновано нові колекції з яскравими кольорами, з використанням пір'я та іншого оздоблення. У цей період з'явилися такі види білизняних виробів, як труси стрінги, корсети на талії та пояси з підв'язками. У 1977 році перший спортивний бюстгальтер Jogbra був винайдений американками, що захоплювалися бігом. Хінда Міллер і Поллі Сміт об'єднали зусилля зі спортсменкою Лайзою Ліндел і розробили спортивний бюстгальтер, який забезпечував підтримку грудей і при цьому не натирав шкіру, бо не мав внутрішніх швів.

У 1980-х роках відбулось відродження білизни в гламурному стилі. Jean-Paul Gaultier, Yves Saint Laurent, Gucci, Versace розробили та запустили у виробництво власні колекції білизни. Традиційну білизну чорного кольору було замінено на комплекти з шовку, мережива та атласних стрічок різних кольорів, що міцно закріпилось на ринку жіночої білизни (рис. 7). Вирізи у трусиках стали вищими, максимально оголюючи стегна. В 1981 році в Америці було офіційно дозволено рекламу спідньої білизни, і на сторінках популярних журналів для жінок у величезній кількості з'явилися фотографії напівоголених жінок. Здоров'я та фітнес також були важливими аспектами 1980-х років: гарне фізичне здоров'я та культ тіла стали модними трендами. Розвиток високих технологій вніс нові тенденції у модний світ.

Бурхливий розвиток фешн-індустрії спостерігався у 1990-их роках. Співачка Мадонна відіграла важливу роль у популяризації сексуальної білизни як

верхнього одягу. Її провокаційні образи, які включали бюстгальтери з конічними кільцями та спідню білизну, стали символом виразності. У 1994 році було винайдено Wonderbra, модель бюстгальтера, спеціально розроблену для підняття та підкреслення форми грудей. Цей винахід став справжньою революцією, надаючи жінкам можливість виглядати привабливо. Рекламні кампанії Wonderbra зробили цей бренд надзвичайно популярним. Труси стрінги стали символом сексуальності та комфорту, відразу завоювали популярність серед жінок.

Сьогодні світовий ринок жіночої білизни представлений багатьма брендами з Європи, Америки, Китаю, Туреччини та інших країн. Світові будинки моди та відомі дизайнери також пропонують лінійки білизни для жінок.

Victoria's Secret – це популярний американський бренд спідньої білизни. Він відомий своєю розкішною білизною, яка поєднує в собі елегантність і сексуальність. Головною частиною бренду є його щорічний показ мод, відомий як "Victoria's Secret Fashion Show," де моделі демонструють нові колекції білизни та аксесуарів.

Agent Provocateur – бренд, що став синонімом провокації, почуття і насолоди. Дизайнери не приховують жіноче тіло за бюстгальтером пуш-ап і не привертають увагу до складних поєднань тканин чи мережива, а навпаки, бренд створює мінімалістичне вбрання, що підкреслює фігуру. Бренд став популярним завдяки дизайну, високій якості матеріалів та ручній роботі.

Нещодавно світовою зіркою Ріанною було запущено власний бренд білизни під назвою Savage x Fenty. Бренд пропонує різноманітну спідню білизну, а також піжами та аксесуари. Розмірна лінія бренду розширена, щоб врахувати потреби різних жінок. Ріанна наголосила на важливості вираження індивідуальності та експериментів з білизною.

Спідня білизна в Україні у ХХ столітті проходила цікавий еволюційний процес, який відзначився збереженням традиційних елементів, але з інтеграцією інновацій, функціональності, модних тенденцій, стилів та матеріалів, які використовувались для її виробництва.

На початку ХХ століття в Україні білизна вважалася предметом розкоші і розглядалася як атрибут городянок, викликаючи сором та пересуди серед селянок. Головною гігієнічною функцією виступала натільна сорочка, яка одночасно була основним елементом костюма і предметом спідньої білизни. Спідні сорочки були виготовлені з домотканого полотна, що надавало їм відповідну міцність і структуру для виконання цих функцій (рис. 8).

Революція 1917 року вплинула на якість та розмаїття білизни, а також змінила модні тенденції. Білизна тих часів в Україні була незручною, не відповідала потребам жінок. Труси, бюстгальтери і панталони були неестетичними та незручними, що створювало певні проблеми. Теплі «панталони з начосом» шили з товстої байки, з виворітного боку якої був м'який ворс. Сатинові труси для жінок та дітей шили на зразок чоловічих сімейних трусів, але були винятки, коли деякі жінки, зокрема дружини високопосадовців, могли собі дозволити придбати імпорتنу білизну, яка була модною та комфортною.

У 1930-х роках були внесені значні зміни в жіночу білизну. Це було пов'язано зі змінами в політиці та суспільстві в тодішній Україні. Виробництво встановлювало стандарти для жіночої білизни. У цей період виготовляли спідню білизну з грубого лляного полотна, бязі та сукна. Жінкам було дозволено мати певні види трусів і бюстгальтерів, проте це була надзвичайно проста та функціональна білизна. Фабрики, що спеціалізувалися на виробництві білизни, не завжди здатні були забезпечити створення комфортних та привабливих виробів [2].

Рис. 1. Корсет, Англія, 1890–1985 р.,
Victoria and Albert Museum [16]

Рис. 2. Винахід Мері Фелпс Джейкобс, США, 1914 р.

Рис. 3. Бюстгальтер, США, 1915–1920 р.,
The Museum of Fine Arts [17]

LARGE • MEDIUM • SMALL BUSTS
Correct and Flatter Your Individual Bust Problems INSTANTLY! on 10-Day Trial Offer!

LARGE BUST	MEDIUM BUST	SMALL BUST
Style No. 101 Longline Built-up Shoulder only \$2.98	Style No. 222 only \$2.49	Style No. 222 only \$2.49
SIZES 34 to 52	SIZES 32 to 42	SIZES 28 to 38 NO PADS!
Colors: Nude White Black	Colors: Nude White Blue Black	No artificial bust buildup needed!
Secret Inside Control	Inner Bra Bust Beautifier	Profile View of Hidden Feature in Bra shown here supports and cups your bust, no matter whether they are small, flat or sagging, into
Instantly flattens, accentuates average size bust, gives firm up lift.	Instantly flattens, accentuates average size bust, gives firm up lift.	This special patent pending bust molding feature on inside of bra lifts, supports and cups your bust, no matter whether they are small, flat or sagging, into

Рис. 4. Розподіл Warner Corset Company на розміри чашок А, В, С, D, США, 1933 р.

Рис. 5. Бюстгальтер, 1940 рр.

Рис. 6. Бюстгальтер, 1960 рр., виробник Lejaby, Франція, Victoria and Albert Museum [14]

Під час Другої світової війни популярним стало носіння жінками панталонів як засобу забезпечення комфорту і тепла. Спрощення та бідність в одязі у період радянської історії можна пояснити не лише запереченням "старого світу" та ідеалізацією простого способу життя, але і складними історичними обставинами, в яких опинилася країна після Другої світової війни. Фабрики виробляли простий одяг, такий як «бюстгальтер спортивного типу», «жіночі панталони спрощеного типу», «жіноча денна сорочка» і «жіночі труси на гумці». Простота цього одягу відповідала новій ідеології та практичним потребам суспільства, але була обмеженою у розкішних матеріалах та дизайні.

На початку 1950-х років почали шити гарнітури, які склалися з сорочки на бретелях і трусиків з бавовняного трикотажу. Стали популярними сукні-комбінації, які носили як піжами та під звичайним одягом. В Україні того часу був великий попит на імпорتنі товари, тому влада пропонувала власні аналоги іноземних товарів. Одним з таких виробів були «грації», які являли собою поєднання бюстгальтера, корсету і трусиків.

Ці вироби виготовляли в ательє за високою ціною з дуже щільного атласу або сатину. Грація мала функцію утягування, і вона настільки стягувала фігуру жінки, що іноді в ній було важко дихати (рис. 9). Такі вироби були спроектовані для створення ідеалізованого образу жіночої фігури, але вони часто були занадто незручними для повсякденного використання. Згодом почали випускати популярну лінію бюстгальтерів «Анжеліка», які були важкими, не дуже зручними та дорогими. З часом жінки почали виражати свою індивідуальність, використовуючи білизну з синтетичних тканин [8].

На початку 1980-х років в Україні почали привозити перші імпорتنі товари, стали популярними польські і німецькі трусики з декоративним оздобленням,

пізніше з'явилася неякісна китайська білизна, а також перша еротична білизна, що стала новинкою для українок.

Після проголошення незалежності України у 1991 році ринок спідньої білизни був зайнятий іноземними брендами та інвестиціями. Це призвело до розширення асортименту та покращення якості жіночої білизни, доступної для споживачів. З'явилася можливість обирати товари як виробників внутрішнього ринку, так і світових брендів.

На початку 2000-х років спостерігалися певні зміни і тенденції. Розмаїття асортименту, дизайну та палітри кольорів закордонних білизняних виробів поступово задовольняли різноманітні смаки українок. Світові бренди продовжили розширювати свою присутність на українському ринку спідньої білизни, пропонуючи вищу якість і сучасний дизайн. Українки почали більше звертати увагу на комфорт, якість і естетику спідньої білизни, а також на екологічність матеріалу. Згодом, українські виробники спідньої білизни почали активніше розвивати власні бренди і конкурувати на внутрішньому ринку та за його межами.

Українські бренди жіночої білизни мають великий потенціал на українському та світовому ринках завдяки високій якості, креативному дизайну та конкурентоспроможності цін. Наприклад, український бренд Kingdom Angels випускає вишукані, високоякісні комплекти спідньої білизни. Однією з ключових особливостей бренду Kingdom Angels є його підвищена увага до етичних та екологічних аспектів виробництва. На Шрі-Ланці, де розташовано виробництво, бренд дотримується високих стандартів стосовно умов праці та використання екологічно чистих матеріалів. Це свідчить про зв'язок бренду з цінностями сталого розвитку [11]. Комплекти спідньої білизни від Kingdom Angels виготовляються із високоякісних матеріалів, зокрема шовку та мережива, які є комфортними, що є важливим аспектом для споживачів сучасної білизни (рис. 10).

Рис. 7. Колекція спідньої білизни, Janet Reger, Англія, початок 1980-х.

Рис. 8. Сорочка нижня. Запорізька обл., Бердянський р-н, с. Новотроїцьке. Серед. ХХ ст. [10]

Рис. 9. Грації та напівграції, Україна, 1950 рр.

Рис. 10. Комплект спідньої білизни, Kingdom Angels, Україна, 2023 р.

Рис. 11. Боді, Fox lingerie, Україна, 2023 р.

Рис. 12. Комплект спідньої білизни, Vrabrabra, Україна, 2023 р.

Рис. 13. Фор-ескізи колекції білизняних виробів

Колекція Pivovarova Lingerie (український бренд Pivovarova) пропонує напівпрозорі комплекти, такі як Miss Butterfly; комплекти чорного кольору, які прикрашені шовковими метеликами (рис. 18, а); комплекти блакитного кольору Stefania та інші моделі. Бренд Pivovarova створений в Одесі, його дизайнерка Катерина Пивоварова має досвід роботи з театральними костюмами, який привносить в свої колекції. Кожен виріб з колекції Pivovarova Lingerie виготовляється вручну [9].

У дизайні домашнього одягу та білизни український бренд Katimo поєднав виробниці, виготовлені з преміальних тканин, які розроблялися європейськими мануфактурами для великих Будинків моди. Лінія білизни Katimo Living охоплює комплекти різного призначення, стилю, створені з мережива, тканин та інших матеріалів [12].

Fox Lingerie – український бренд жіночої білизни, заснований у 2015 році Юліаною Гензель. В асортименті бренду представлено комплекти білизни, бюстгальтери, труси, пояси для панчів, панчохи, боді, комплекти для дому, корсети та халати. Бренд Fox lingerie пройшов досить тривалий шлях розвитку від онлайн-магазину на платформі Instagram до відкриття брендівих магазинів на території України та успішного запуску франшизи за її межами. Fox Lingerie популяризує продукцію за кордоном під гаслом Made in Ukraine (рис. 11) [5].

Brabrabra – це український бренд жіночої комфортної білизни з великою розмірною сіткою чашок бюстгальтера від А до J. Основна ціль бренду полягає в гарантуванні зручності та комфорту жіночої білизни (рис. 12) [4].

Сучасну моду необхідно розуміти як складний економічний та креативний процес, де жіноча спідня білизна є важливою складовою. Стрімкий темп життя потребує новітніх підходів до дизайн-проекування і виготовлення моделей жіночого одягу та пошуку цікавих художніх образів. Таким

чином, невпинно зростає попит на оригінальні інтерпретації джерела натхнення, які знаходять своє втілення у формі, силуеті, матеріалі, кольорових рішеннях та їх поєднаннях тощо [7].

На основі проведених досліджень розроблено сучасну колекцію білизняних виробів, натхненну ретро-тенденціями моди. Колекція складається з піжами, нічної сорочки, напівкомбінезону, боді та комплекту з майки та трусів. В основі геометричної форми колекції лежить силует трапеція та Х-подібний силует, форма поверхні комбінована. Кольорова гама колекції блакитна, фіолетова та доповнена бежевим кольором, використано тканини з принтами. В моделях колекції використано кокетки, розрізи, різноманітні рельєфи та оздоблювальні мереживні стрічки.

Висновки. Розглянуто еволюцію спідньої білизни ХХ століття в світі та в Україні, охарактеризовано тенденції еволюції спідньої білизни в Україні з початку ХХ століття. Встановлено, що загальні тенденції її розвитку були обумовлені економічними та соціальними чинниками. У ХХ столітті Україна відставала від світових модних тенденцій у сфері виготовлення жіночої білизни через низку історичних та політичних факторів. Україна активно інтегрувалася в глобальний ринок моди, зокрема розвиваючи сегмент жіночої спідньої білизни, після набуття незалежності у 1991 році. Ця інтеграція дозволила українським дизайнерам та брендам спідньої білизни стати конкурентоспроможними на міжнародному ринку, надаючи якісні та стильні моделі для споживачів. Такий розвиток сприяв появі нових і оригінальних ідей у дизайні спідньої білизни та популяризації української моди в цьому сегменті. Проаналізовано ринок спідньої білизни в Україні та розроблено колекцію жіночих білизняних виробів, яка поєднує ретро-тенденції та сучасні світові тенденції моди.

Література:

1. Історія бюстгалтера. *Ladysliffe* : веб-сайт. URL: <https://ladysliffe.com.ua/xto-vigadav-lifchik-koli-zyavilisya-lifchik> (дата звернення: 26.10.2023).
2. Касаткіна І. А. Формування образу та гардеробу радянської жінки 1917–2020 рр. *Modern directions of scientific research development : the 16 th International scientific and practical conference* (September 7-9, 2022) VoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. P. 205–215.
3. Колосніченко М. В., Пашкевич К. Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу : навчальний посібник. Київ : Профі, 2018. 237 с.
4. Офіційний сайт бренду BRABRABRA. URL: <https://brabrabra.ua/> (дата звернення: 31.10.2023).
5. Офіційний сайт бренду FOX LINGERIE. URL: https://fox-lingerie.com/pro_nas (дата звернення: 31.10.2023).
6. Пашкевич К. Л., Єжова О. В., Менько А. Л. Проектування колекції жіночої спідньої білизни на основі аналізу її еволюції протягом ХХ ст. та сучасних тенденцій моди. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies : proceedings of 1st International Scientific and Practical Conference, Zaporizhzhia* (Ukraine), December 12, 2022. Vol. 1. Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University, 2022. С. 114–117. DOI : 10.5281/zenodo.7489341.
7. Приходько-Кононенко І. О., Сторожук О. І., Слітюк О. О., Петрова К. М. Дизайн-проекування авторської колекції жіночої білизни. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 1. С. 154–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_tekh_2018_1_30 (дата звернення: 17.10.2023).
8. Секрети жіночої білизни в СРСР. *Радіо Трек* : веб-сайт. URL: https://radiotrek.rv.ua/amp/virodski-pantaloni-sukni-kombinaciyi-i-trusi--niedelka-yakoyu-bula-zhinocha-bilizna-v-srsr-foto_282704.html (дата звернення: 27.10.2023).
9. Спідня білизна в колекціях Pivovarova lingerie – найкращий вибір цього сезону. *Vogue* : веб-сайт. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/spidnya-bilizna-v-kolekciyah-pivovarova-lingerie-53437.html> (дата звернення: 29.10.2023).
10. Строчай О. 6 фактів про спідню білизну українок наприкінці ХІХ сторіччя. *Vogue* : веб-сайт. URL: <https://vogue.ua/article/art-amp/6-faktiv-pro-spidnyu-biliznu-ukrajinek-naprikinci-xix-stori-chchya-28747.html> (дата звернення: 29.10.2023).
11. Сучасна спідня білизна в колекціях Kingdom Angels. *Vogue* : веб-сайт. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/suchasna-nizhnya-bilizna-v-kolekciji-kingdom-angels-52047.html> (дата звернення: 29.10.2023).
12. Український бренд Katimo представляє нову лінійку об'єктів для дому. *Vogue* : веб-сайт. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/ukrajinskiy-brend-katimo-predstavlyaye-novu-liniyku-ob-yektiv-dlya-domu-53069.html> (дата звернення: 31.10.2023).
13. Alves R. P., Martins L. B., Martins S. B. Comfort underwear, their implications for women's health in task Performance. *Occupational Safety and Hygiene*. 2013. №27 P. 1–4. DOI: [10.1201/b14391-7](https://doi.org/10.1201/b14391-7).
14. Bra. *Victoria and Albert Museum* : веб-сайт. URL: <https://collections.vam.ac.uk/item/O68291/bra-lejaby/> (дата звернення: 27.10.2023).
15. Brunt N. V. A concise history of underwear from ancient times to 1918. Kentucky: Morehead State University, 1990. 162 p.
16. Corsets, crinolines and bustles: fashionable Victorian underwear. *Victoria and Albert Museum* : веб-сайт. URL: <https://collections.vam.ac.uk/item/O115832/corset-unknown> (дата звернення: 25.10.2023).
17. Fairy Health Brassiere. *Museum of Fine Arts Boston* : веб-сайт. URL: <https://collections.mfa.org/objects/125292/fairy-health-brassiere?ctx=815ca565-f433-498f-aade-5e956cb694c7&idx=0> (дата звернення: 27.10.2023).
18. Francisco K., Nicholas C. Lingerie and Sexuality. Cultural Influences on the 1920s Woman. *Digital Respository*. 2017. №74. P. 1–3.
19. Gerner E. B. Têtes to tails: eighteenth-century underwear and accessories in Britain and Colonial America. Thesis or Dissertation. Doctor of Philosophy. Edinburg : The University of Edinburgh, 2016. URL: <https://hdl.handle.net/1842/21695> (дата звернення: 22.10.2023).
20. Isono M., Tateoka Y. Fundamental research on the invention of breast support underwear with a focus on women's comfort. *Sensors*. 2023. №23(1). P. 25. DOI: <https://doi.org/10.3390/s23010025>.
21. Lönnqvist B. Fashion and Eroticism. *Ethnologia Europaea*. 2000. №31(1). P. 75–82. DOI: <https://doi.org/10.16995/ee.916>.
22. Sang J. S., Park M. J. A Study on the Use of Underwear as Outerwear. *The International Journal of Costume Culture*. 2009. № 1(12). P. 12.

References:

1. Istoriia biusthaltera [The history of the bra]. *Ladyslife*: website. URL: <https://ladyslife.com.ua/xto-vigadav-lifchik-koli-zyavilisya-lifchik> (last accessed: 26.10.2023) [in Ukrainian].
2. Kasatkina, I. A. (2022). Formuvannya obrazu ta harderobu radianskoï zhinky 1917–2020 rr. [The formation of the image and wardrobe of a Soviet woman in 1917–2020]. *Modern directions of scientific research development: the 16 th International scientific and practical conference* (September 7–9, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. P. 205–215. [in English].
3. Kolosnichenko, M. V., & Pashkevych, K. L. (2018). *Moda i odiah. Osnovy proektuvannia ta vyrobnytstva odiahu* [Fashion and clothing. Basics of designing and manufacturing clothing]. Kyiv : Profi. 237. [in Ukrainian].
4. Ofitsiinyi web-sait [Official website]. BRABRABRA. URL: <https://brabrabra.ua/> (last accessed: 31.10.2023) [in Ukrainian].
5. Ofitsiinyi web-sait [Official website]. FOX LINGERIE. URL: https://fox-lingerie.com/pro_nas (last accessed: 31.10.2023) [in Ukrainian].
6. Pashkevych, K. L., Yezhova, O. V., & Monko, A. L. (2022). Proiektuvannia kolektsii zhinochoi spidnoi bilyzny na osnovi analizu yii evoliutsii protiahom XX st. ta suchasnykh tendentsii mody [Designing a collection of women's underwear based on the analysis of its evolution during the twentieth century and modern fashion trends]. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies : proceedings of 1st International Scientific and Practical Conference, Zaporizhzhia* (Ukraine), December 12, 2022. Vol. 1. Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University. P.114–117. DOI: 10.5281/zenodo.7489341 [in Ukrainian].
7. Prykhodko-Kononenko, I. O., Storozhuk, O. I., Sliutiuk, O. O., & Petrova, K. M. (2018). Dyzain-proektuvannia avtorskoï kolektsii zhinochoi bilyzny [Design and development of the author's lingerie collection]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Herald of Khmelnytskyi National University*, 1, 154–161 [in Ukrainian].
8. Sekrety zhinochoi bilyzny v SRSR [Secrets of lingerie in USSR]. *Radio Trek*: website URL: https://radiotrek.rv.ua/amp/virodski-pantaloni-sukni-kombinaciyi-i-trusi--niedelka-yakoyu-bula-zhinocha-bilizna-v-srsr-foto_282704.html (last accessed: 27.10.2023) [in Ukrainian].
9. Spidnia bilyzna v kolektsiakh Pivovarova lingerie – naikrashchyi vybir tsoho sezonu [Lingerie in the Pivovarova lingerie collections is the best choice this season]. *Vogue*: website. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/spidnya-bilizna-v-kolekciyah-pivovarova-lingerie-53437.html> (last accessed: 29.10.2023) [in Ukrainian].
10. Strochai, O. 6 faktiv pro spidniu bilyznu ukrainok naprykintsi XIX storichchia [6 facts about Ukrainian women's underwear in the late nineteenth century]. *Vogue*: website. URL: <https://vogue.ua/article/art-amp/6-faktiv-pro-spidnyu-biliznu-ukrajinko-naprikinci-xix-storichchia-28747.html> (last accessed: 29.10.2023) [in Ukrainian].
11. Suchasna spidnia bilyzna v kolektsiakh Kingdom Angels [Modern lingerie in Kingdom Angels collections]. *Vogue*: website. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/suchasna-nizhnya-bilizna-v-kolekciji-kingdom-angels-52047.html> (last accessed: 29.10.2023) [in Ukrainian].
12. Ukrainskyi brend Katimo predstavliaie novu liniiku ob'ektiv dlia domu [Ukrainian brand Katimo presents a new line of home furnishings]. *Vogue* : website. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/ukrajinskiy-brend-katimo-predstavlyaye-novu-liniyku-ob-yektiv-dlya-domu-53069.html> (last accessed: 31.10.2023) [in Ukrainian].
13. Alves, R. P., Martins, L. B., & Martins, S. B. (2013). Comfort underwear, their implications for women's health in task Performance. *Occupational Safety and Hygiene*, 27, 1–4. DOI: [10.1201/b14391-7](https://doi.org/10.1201/b14391-7) [in English].
14. Bra. *Victoria and Albert Museum*: website. URL: <https://collections.vam.ac.uk/item/O68291/bra-lejaby/> (last accessed: 25.10.2023) [in English].
15. Brunt, N. V. (1990). A concise history of underwear from ancient times to 1918. Kentucky: Morehead State University. 162 p. [in English].
16. Corsets, crinolines and bustles: fashionable Victorian underwear. *Victoria and Albert Museum*: website. URL: <https://collections.vam.ac.uk/item/O115832/corset-unknown> (last accessed: 25.10.2023) [in English].
17. Fairy Health Brassiere. *Museum of Fine Arts Boston*: website. URL: <https://collections.mfa.org/objects/125292/fairy-health-brassiere?ctx=815ca565-f433-498f-aade-5e956cb694c7&idx=0> (last accessed: 27.10.2023) [in English].
18. Francisco, K., & Nicholas, C. (2017). Lingerie and Sexuality. Cultural Influences on the 1920s Woman. *Digital Respository*, 74, 1–3 [in English].

19. Gerner, E. B. (2016). Têtes to tails: eighteenth-century underwear and accessories in Britain and Colonial America. URL: <http://hdl.handle.net/1842/21695> (last accessed: 22.10.2023) [in English].
20. Isono, M., & Tateoka, Y. (2022). Fundamental Research on the Invention of Breast Support Underwear with a Focus on Women's Comfort. *Sensors*, 23(1), 25. DOI: <https://doi.org/10.3390/s23010025> [in English].
21. Lönnqvist, B. (2000). Fashion and Eroticism. *Ethnologia Europaea*, 31(1), 75–82. DOI: <https://doi.org/10.16995/ee.916> [in English].
22. Sang, J. S., & Park, M. J. (2009). A Study on the Use of Underwear as Outerwear. *The International Journal of Costume Culture*, 12(1), 1–12 [in English].

¹PASHKEVICH K. L., ¹GERASYMENKO O. D., ²SIMAC A. I., ¹CHUBOTINA I. M., ¹MONKO A. L.

¹Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

²"Ion Creanga" State Pedagogical University of Chisinau, Republic of Moldova

EVOLUTION OF WOMEN'S UNDERWEAR: GLOBAL AND UKRAINIAN CONTEXTS

Purpose. The purpose of the article is to study the historical development of twentieth-century underwear; to compare artistic and compositional features, types of cut, imaginative solutions and means of decoration of the period; to generalize modern trends in the evolution of underwear in the world and in Ukraine; to develop one's own collection of underwear based on the results of the study.

Methodology. To achieve this goal, an integrated approach was applied that combines the study of historical materials, systematic information and visual-analytical components. The illustrative material was developed using the graphic editor Xara Designer Pro.

Results. The evolution of underwear is studied and the features of each decade of the twentieth century are characterized. The main trends in the development of underwear of the selected period of time are analyzed. It is determined that the global evolution differed from the Ukrainian one due to the peculiarities of the political regime under Soviet rule. However, after gaining independence at the end of the twentieth century, Ukraine actively joined the global underwear market. The following modern Ukrainian lingerie brands are characterized: Kingdom Angels, Pivovarova, Katimo, Fox Lingerie, Vrabrabra. Based on the research, the author has developed her own collection of lingerie, the creative source of which takes into account the main retro trends of women's underwear of the twentieth century.

Practical significance. The results of the research can be used in the educational process of training designers and the practical activities of contemporary fashion designers and fashion designers; in teaching disciplines on the history of design and fashion. In addition, the results of the research will contribute to the realization of the need to preserve and disseminate cultural heritage in the production of modern lingerie products.

Keywords: fashion, design, history of costume, evolution, style, fashion show, lingerie, collection.

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРІВ:

Пашкевич Калина Лівіанівна, д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-6760-3728, Scopus 57191851112, **e-mail:** kalina.pashkevich@gmail.com

Герасименко Олена Дмитрівна, д-р філософії, доцент кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 000-0001-8566-7215, Scopus 57474366800, **e-mail:** gerasymenko.od@knutd.edu.ua

Сімак Анна Іванівна, Dr. Art., професор, декан факультету образотворчого мистецтва і дизайну, Кишинівський державний педагогічний університет імені Іона Крянге, Молдова, ORCID 0000-0002-4090-3824, **e-mail:** anasimac777@gmail.com

Чуботіна Ірина Михайлівна, д-р філософії, ст. викладач кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-8436-0086, **e-mail:** iri-s83@outlook.com

Монько Аліна Леонідівна, магістр, кафедра мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-3244-2834, **e-mail:** alinamonko@ukr.net

Цитування за ДСТУ: Пашкевич К. Л., Герасименко О. Д., Сімак А. І., Чуботіна І. М., Монько А.Л. Еволюція жіночої білизни: світовий і український контексти. *Art and Design*. 2023. №4(24). С. 122–134.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2023.4.11>

Citation APA: Пашкевич, К. Л., Герасименко, О. Д., Сімак, А. І., Чуботіна, І. М., Монько, А. Л. (2023). Еволюція жіночої білизни: світовий і український контексти. *Art and Design*. 4(24). 122–134.